

Undersökning /behandling av gravida

Gäller för: Region Kronoberg

Utförs på: Region Kronoberg

Om graviditet konstaterats eller inte kan uteslutas för en kvinna som skall genomgå *röntgenundersökning där fostret kan hamna i primärstrålfältet*, som skall genomgå *undersökning eller behandling med radioaktiva läkemedel* eller som skall genomgå *strålbehandling* skall särskilda försiktighetsåtgärder vidtas.

De procedurer som innebär lägre stråldos än 1 mGy till fostret kan lämnas utan åtgärd

Röntgenundersökning

Bedömning om det är möjligt att flytta undersökningen till efter graviditeten.

Bedömning om det är möjligt att använda undersökningsmetod som inte utnyttjar joniserande strålning (MR, ultraljud)

Om röntgenundersökning måste genomföras skall åtgärder vidtas i samråd med sjukhusfysiker för att minska stråldosen till fostret så långt det är möjligt. Exempel på sådana åtgärder är:

- Undersökning med färre exponeringar
- Ökad noggrannhet vid inblandning
- Ökad rörspänning
- Ta bort raster

Att lägga ett strålskyddsförkläde på magen gör ingen skillnad i dosen till fostret och ska därför inte användas. Om patienten ändå kräver detta ska hon informeras om att denna skärmning är betydelselös, och personalen måste vara noggrann med att förklädet inte hamnar i strålfältet. Patienten ska informeras om stråldos och beräknade effekter av in-utero bestrålningen.

Undersökningen skall dokumenteras med hänsyn projektioner, fältstorlek och exponeringsparametrar för att sjukhusfysiker skall kunna göra en noggrann beräkning av den verkliga stråldosen till fostret.

Nuklearmedicinsk undersökning

Bedömning om det är möjligt att flytta undersökningen till efter graviditeten.

Bedömning om det är möjligt att använda undersökningsmetod som inte utnyttjar joniserande strålning (MR, ultraljud)

Om nuklearmedicinsk undersökning måste genomföras skall undersökningstekniken anpassas i samråd med sjukhusfysiker för att minska stråldosen till fostret så långt det är möjligt. Exempel på åtgärder:

- Undersökning med lägre administrerad aktivitet och längre undersökningstid
- Ökad mängd dryck till patienten
- Tätare tömning av blåsan
- Byte till annan radiofarmaka

Patienten ska informeras om stråldos och beräknade effekter av in-utero bestrålningen.

Strålbehandling

Bedömning görs i samverkan mellan patient, anhöriga, onkolog, sjukhusfysiker och andra specialister.

Faktorer att ta hänsyn till vid bedömning:

- Tumörens egenskaper
- Potentiella hormonella effekter av graviditeten på tumören
- Olika terapiers längd, effektivitet och komplikationsrisker
- Effekt av att senarelägga terapin
- Förväntad effekt på fostret av moderns sjukdom
- Stadium i graviditeten
- Resultat av undersökning av fostret
- Hur och när babyn kan förlösas på ett säkert sätt
- Om graviditeten skall avslutas
- Legala, etiska och moraliska aspekter

Dosutredning:

Genomför dosplanering som om patienten inte var gravid. Diskutera möjliga förändringar i behandlingsplanen som skulle minska stråldosen till fostret (fältstorlek, strålningsenergi extra kollimering på ”fostersidan”). Gör beräkning av fosterdos och gör fantommätning för att bekräfta den beräknade dosen. Om behandlingen måste genomföras och fosterdosen förväntas bli 100 mGy eller mer skall möjligheten att avsluta graviditeten diskuteras.

Om behandlingen genomförs skall en extra noggrann genomgång av utförandet för personalen göras. Under behandlingen ska fostrets storlek och läge kontrolleras för att ge underlag för modifiering av dosuppskattningen.

Behandling med radiofarmaka

Som regel skall en gravid kvinna inte behandlas med radiofarmaka om inte behandlingen är nödvändig för att rädda moderns liv.

Innan behandling skall sjukhusfysiker kontaktas för uppskattning av stråldosen till fostret. Patienten ska informeras om stråldos och beräknade effekter av in-utero bestrålningen. Möjligheten att avsluta graviditeten skall diskuteras.

Dokumentförteckning

Antal exemplar		Dokumentets placering
1	Elektroniskt	Region Kronobergs server, Platina
1	Kopia	
1	Kopia	

Revisionshistorik

Revisionsnr	Datum	Förändring
3	2018-10-30	Redaktionella ändringar, tillagt stycke om skärmning med blyförkläde under Röntgenundersökningar, bytt ”patienten har rätt att informeras” mot ”patienten ska informeras”
4	2021-11-26	Revision, inga förändringar